

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 62/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- sivistysvaliokunta SiVL 10/2025 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Harri Sivula, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Pekka Lindroos, sisäministeriö
- neuvotteleva virkamies Jere Päivinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Maria Lehto, Maahanmuuttovirasto
- yksikön päällikkö, opetusneuvos Joonas Mäkinen, Opetushallitus
- asiantuntija Mikko Vieltojärvi, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- johtava asiantuntija, maahanmuutto ja työllisyys Eve Kyntäjä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- toiminnanjohtaja Elina Helmanen, Familia ry
- erityisasiantuntija Heidi Pekkarinen, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- suojelupoliisi
- Kansaneläkelaitos
- Suomen Yrittäjät ry
- Aalto-yliopisto

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

- Opetushallitus
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- Amnesty International, Suomen osasto ry
- Finland Remigrants
- Haaga-Helian opiskelijakunta Helga
- Pakolaisneuvonta ry
- Pelastakaa Lapset ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti ehdotetaan, että pysyvän oleskelun edellytyksiä tiukennetaan. Tavoitteena on kannustaa kotoutumiseen ja antaa näkymä tulevaisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa.

Pysyvän oleskeluluvan myöntämiseksi vaadittava yhtäjaksoinen oleskelu ehdotetaan nostettavaksi normaalitilanteessa neljästä vuodesta kuuteen vuoteen. Kuuden vuoden oleskelun jälkeen pysyvän oleskeluluvan voisi pääsääntöisesti saada hakija, jolla on tyydyttävä suomen tai ruotsin kielen taito ja kahden vuoden työhistoria.

Pysyvän oleskeluluvan voisi yhä saada neljän vuoden oleskelun jälkeen täyttämällä yhden kolmesta vaihtoehtoisesta lisäedellytyksestä. Nämä ovat 40 000 euron vuositulot, Suomessa tunnustettu ylempi korkeakoulututkinto tai jatkotutkinto yhdessä kahden vuoden työhistorian kanssa sekä erityisen hyvä suomen tai ruotsin kielen taito yhdessä kolmen vuoden työhistorian kanssa. Kaikissa tilanteissa tietyn pituinen työhistoria sisältäisi myös vaatimuksen siitä, että se olisi kerrottu niin, että mukana olisi yhteensä enintään kolme kuukautta turvautumista työttömyysturvaan tai toimeentulotulotukeen.

Pysyvän oleskeluluvan voisi saada myös suorittamalla Suomessa ylemmän korkeakoulututkinnon, jatkotutkinnon tai yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon. Tällöin oleskelulupaan ei liittyisi vaatimusta tietyn pituisesta oleskelusta, vaan se riippuisi siitä, kuinka nopeasti ulkomaa-lainen olisi suorittanut sanotun tutkinnon. Lisäksi vaadittaisiin vähintään kehittyvää suomen tai ruotsin kielen taitoa.

Hallitusohjelman mukaisesti ehdotetaan myös, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntämisedellytyksiin lisätään pitkään oleskelleita kolmannen maan kansalaisia koskevan direktiivin sallimat kotoutumisedellytykset kansallista pysyvää oleskelulupaa vastaavasti. Käytännössä kyse olisi suomen tai ruotsin kielen taidon edellyttämisestä.

Lisäksi pysyvän oleskeluluvan ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan rikosesteitä ehdotetaan tiukennettavaksi säätämällä ehdottoman vankeusrangaistuksen vaikutuksesta oleskeluajan laskentaan.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 8.1.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksen lähtökohdat

Hallitusohjelman mukaan pysyvän oleskeluluvan saamisen edellytykset muutetaan kotoutumiseen kannustaviksi. Kyse on pysyvän oleskeluluvan ehtojen tiukennuksista. Käsiteltävänä olevan pysyvää oleskelulupaa koskevan ulkomaalaislain (301/2004) muuttamisen tavoitteena on edistää kotoutumista kannustamalla Suomessa oleskelevia ulkomaalaisia kielitaidon hankkimiseen, työskentelyyn ja opiskeluun.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan pysyvän oleskeluluvan voi saada, kun on oleskellut Suomessa neljä vuotta. Lisäksi on oltava nuhteeton ja yleensä kyttävä elättämään itsensä. Hallituksen esityksessä todetaan (s.10), että vaikka neljän tai viiden vuoden Suomessa oleskelu lisää sen todennäköisyyttä, että henkilö on käytännössä kotoutunut Suomeen, pykälissä ei ole nimenomaisia vaatimuksia tämän osoittamisesta. Laissa ei esimerkiksi ole erillistä vaatimusta tietyn pituisesta työhistoriasta tai tietyntasoisesta kielitaidosta. Pysyvän tai pitkään oleskelleen oleskeluluvan voi saada myös hakija, joka ei osaa suomea tai ruotsia eikä ole tehnyt työtä¹ tai opiskellut Suomessa.

Esityksessä neljän vuoden oleskeluaikaa ehdotetaan pidennettäväksi kuuteen vuoteen ja myöntämisedellytyksiksi ehdotetaan lisättäväksi suomen tai ruotsin kielen taito, kahden vuoden työhistoria ja se, ettei henkilö ole pitkäaikaisesti turvautunut sosiaaliturvaan.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan edellä todettuun kuuden vuoden oleskelua edellyttävään pääsääntöön poikkeuksia, jolloin edellytysten täytyessä henkilö voi saada pysyvän oleskeluluvan neljässä vuodessa tai nopeammin. Ehdotuksen mukaan tällaisia edellytyksiä ovat 40 000 euron vuositulot, Suomessa tunnustettu korkeakoulututkinto yhdessä kahden vuoden työhistorian kanssa, erityisen hyvä kielitaito yhdessä kolmen vuoden työhistorian kanssa sekä Suomessa suoritettu korkeakoulututkinto yhdessä kielitaidon kanssa. Vastaavat muutokset ehdotetaan toteutettavaksi myös pitkään oleskelleen EU-lupaan siltä osin kuin niitä koskevan direktiivin muutokset ne sallivat.

Hallintovaliokunta korostaa, että ehdotuksessa on kyse pysyvän oleskelun sallimisesta. Pysyvään oleskeluun oikeuttava lupa eroaa määräaikaisesta oleskeluluvasta siinä, että pysyvän luvan myöntämisen jälkeen jatkolupaa ei tarvitse hakea eikä lupaa peruta, vaikka oleskelun perusteena oleva olosuhde päättyy. Kaikki määräaikaiseen oleskelulupaan liittyvät oikeudet säilyvät entisell-

1 Ulkomaalaislain 39 §:n mukainen toimeentuloedellytys on mahdollista täyttää esimerkiksi puolison tuloilla ja useissa tapauksissa pysyvä oleskelulupa on myös mahdollista saada kokonaan ilman, että edellytys soveltuu.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

lään. Pysyvään oleskeluun oikeuttava lupa myönnetään maassa jo määräaikaaisella luvalla oleskelevalle henkilölle, eikä kielteinen päätös pelkästään sitä koskevaan hakemukseen aiheuta velvollisuutta poistua maasta. Oleskelu jatkuu tällöin määräaikaaisella luvalla.

Valiokunta on aiemmissa kannanotoissaan (esim. HaVM 19/2025 vp, HaVM 8/2024 vp ja HaVM 45/2022 vp) korostanut erityisesti suomen tai ruotsin kielen osaamisen keskeistä merkitystä maahanmuuttajien työllistymisessä ja yhteiskuntaan kotoutumisessa. Valiokunta toteaa tässäkin yhteydessä, että kotoutuspalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuutta ja toimivuutta tulee jatkuvasti edistää. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että kotouttamistoimenpiteiden velvoittavuutta tulee edelleen lisätä ja että maahanmuuttajilta tulee edellyttää suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta. Lisäksi valiokunta on korostanut yksilön omaa aktiivisuutta ja vastuuta kotoutumisestaan.

Valiokunta pitää perusteltuna, että myös pysyvän oleskeluluvan saaminen edellyttää nykyistä vahvemmin sitä, että hakija osoittaa kotoutuneensa suomalaiseen yhteiskuntaan. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomioin ja vähäisin muutosehdotuksin.

Pysyvä oleskelulupa kuuden vuoden jälkeen

Ulkomaalaislain 56 a §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pysyvä oleskelulupa myönnetään kuuden vuoden määräajan jälkeen, jos ulkomaalaisella on ehdotetussa 56 f §:n 2 momentissa tarkoitettu tyydyttävä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito tai näiden sijasta vastaavan tasoinen suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen taito ja kahden vuoden työhistoria. Iältään 65-vuotiaalle tai sitä vanhemmalle ulkomaalaiselle pysyvä oleskelulupa myönnetään ehdotuksen mukaan kuuden vuoden määräajan jälkeen riippumatta hänen suomen tai ruotsin kielen taidostaan. Pykälässä ehdotetun 2 momentin mukaan yhdestä tai useammasta 1 momentissa tarkoitettusta edellytyksestä voidaan yksittäistapauksessa poiketa, jos ulkomaalaisen sairaus, vamma tai häiriö pitkäaikaisesti estää edellytyksen täyttämisen.

Valiokunta pitää perusteltuna oleskeluajan pidentämistä neljästä vuodesta kuuteen vuoteen ja erityisesti sitä, että järjestelmä palkitsee siitä, että henkilö pyrkii kotoutumaan. Kielen oppiminen ja työmarkkinoille pääsy ovat keskeisiä edellytyksiä sille, että ulkomaalainen voi kotoutua vastaanottavaan yhteiskuntaan ja kokea itsekkin olevansa osa sitä. Valiokunta katsoo, että Suomessa kuusi vuotta yhtäjaksoisesti asunut, suomen tai ruotsin kieltä tyydyttävästi osaava, Suomessa työskennellyt ja pääosin ilman työttömyysturvaa tai toimeentulotukea toimeen tullut ulkomaalainen on paitsi osoittanut kykyä sekä halua kotoutua Suomeen, myös omaa hyvät mahdollisuudet jatkaa sitä tulevaisuudessa.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa eri tahot ovat kiinnittäneet huomiota toimeentulotuen perhekohtaisuuteen ja siihen, ettei sen saaminen aina kerro yksilön kyvyttömyydestä elättää itseään. Valiokunta toteaa, että työhistorian soveltamisen osalta kyse on kuitenkin sekä periaatteellisesti että käytännössä merkittävästä ratkaisusta, joka viime sijassa liittyy siihen, että toimeentulotuki on etuus, jonka saajina ovat suoraan lain nojalla kaikki perheenjäsenet riippumatta siitä, kuka heistä tukea hakee. Hallintovaliokunta katsoo, että ehdotetun työhistoriaedellytyksen kaltainen sääntely ei voi perustua perheen sisäisesti päätettävissä olevaan seikkaan siitä, kuka tukea muo-

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

dollisesti hakee. Järjestelmä olisi tällöin ilmeisen vaillinaisen, epätasapuolinen ja myös tietoiset väärinkäytökset mahdollistava. Lisäksi valiokunta toteaa, että lainsäädännön sisäisen loogisuuden vuoksi olisi epä johdonmukaista käsitellä perhekohtaista etuutta toisessa laissa yksilökohtaisena.

Pysyvä oleskelulupa neljän vuoden määräajan jälkeen

Esityksen 56 a §:n 3 momentissa ehdotetaan poikkeuksia edellä mainittuun kuuden vuoden sääntöön. Edellä aiemmin selostetun mukaisesti momentissa ehdotetaan kolmea erillistä vaihtoehtoista edellytystä tai edellytyskokonaisuutta, joista yhden täyttämällä hakija voi saada pysyvän oleskeluluvan lyhyemmän oleskelun perusteella.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä ehdotukseen liittyvää tavoitetta vastata osaltaan osaavan ja koulutetun työvoiman vajeeseen parantamalla Suomen houkuttelevuutta ja pitovoimaa edellytykset täyttävien ulkomaalaisten silmissä. Samalla valiokunta myös toivoo, että Suomessa piilevänä olevaa ulkomaalaisten korkeakoulutusta saadaan tällä tavoin paremmin esiin. Lisäksi valiokunta pitää myönteisenä, että esityksellä kannustetaan henkilöä omaan aktiivisuuteen, esimerkiksi suomen tai ruotsin kielen opiskelussa taikka työnteossa, jolloin henkilölle avautuu mahdollisuus pysyvän oleskeluluvan nopeampaan saamiseen.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on pidetty ehdotettua 40 000 euron vuositulon rajaa korkeana ja että tietyt esimerkiksi verottomat apurahat tulisi rinnastaa tässä yhteydessä veronalaisiin tuloihin. Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotetussa tulorajassa on kyse kuuden vuoden pääsääntöön tehtävästä poikkeuksesta. Sen tarkoituksena ei ole mahdollistaa pysyvän oleskeluluvan saantia kaikille tai suurimmalle osalle työtä tekevästä tai muilla tavoin itseään elättävistä. Hallintovaliokunta pitää ehdotettua tulorajaa tarkoituksenmukaisena.

Pysyvä oleskelulupa Suomessa suoritettun tutkinnon perusteella

Ehdotetun 56 c §:n mukaan pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, jolla on ehdotetussa 56 §:n 1 momentissa tarkoitettu kehittyvä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito ja joka on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon tai sen jatkotutkinnon sekä alemman yliopistotutkinnon suomalaisessa korkeakoulussa.

Hallintovaliokunnan saamissa lausunnoissa on laajasti esitetty, että myös Suomessa suoritettut ammattikorkeakoulututkinnot tulee lisätä säännöksessä edellytettyihin tutkintoihin. Erityisesti lausunnoissa pidetään epäyhdenvertaisena sitä, että ammattikorkeakoulututkintoja ei ehdoteta hyväksyttäviin tutkintoihin, kun taas alemmat yliopistotutkinnot niihin ehdotuksen mukaan kuuluvat.

Hallituksen esityksessä todetaan (s. 76), että pysyvän oleskeluluvan myöntäminen yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon suorittaneille perustuu ennen kaikkea siihen, että kandidaattitutkinto on Suomessa käytännössä välitutkinto, jonka suorittamisen jälkeen ei siirrytä työmarkkinoille, vaan opiskelua jatketaan suoraan maisteritutkintoon. Tutkinnon merkitys on suorittajalleen sen vuoksi erilainen kuin vastaavalla alemmalla ammattikorkeakoulututkinnolla, jonka suorittaneiden suuri enemmistö yleensä päätyy suoraan työmarkkinoille. Edelleen hallituksen esityk-

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

sessä todetaan (s. 104), että ratkaisu edistäisi luvan saaneiden sitoutumista Suomeen jo maisterintutkinnon suorittamisen kuluessa ja kannustaisi pysyvällä oleskeluluvalla turvatus aseman vuoksi hakeutumaan Suomen työmarkkinoille, vaikka työllistyminen täällä olisi hitaampaa ja haastavampaa kuin kilpailijamaissa. Niissä edessä olisi uusi lupaprosessi ja vuosia kestävä Suomen tarjoamaa epävarmempi asema tilanteessa, jossa maahanmuuttoon kohdistuva asenneilma-
piiri johtaa jatkuvasti uusiin ja yhä tiukempiin keinoihin maahanmuuton rajoittamiseksi. Hallituksen esityksessä myös arvioidaan asiaa yhdenvertaisuuden kannalta (s. 122).

Lisäksi valiokunnan saamassa selvityksessä on todettu, että esityksessä jää epäselväksi se, miten lakia sovelletaan eurooppalaisiin yhteisohjattuihin tohtorintutkintoihin, joissa osa tutkinnosta suoritetaan ulkomailla. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällaisissa tilanteissa lähtökoh-
tana voidaan pitää sitä, että tutkinto katsotaan Suomessa suoritetuksi ainakin, jos suurin osa siitä on tehty Suomessa, mutta tapauksiin liittyy välttämättä myös tapauskohtaista harkintaa esimer-
kiksi eri maissa vietetyn ajan ja muiden yksityiskohtien vaihdellessa.

Hallintovaliokunta yhtyy hallituksen esityksen perusteluihin tutkintojen erilaisesta luonteesta, ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden pääsystä työmarkkinoille ja tarpeesta kannustaa maisteriopiskelijoita sitoutumaan Suomeen jo ennen tutkinnon suorittamista ja hakeutumaan Suomen työmarkkinoille valmistumisen jälkeen. Hallintovaliokunta ei kuitenkaan pidä ratkaisua täysin ongelmattomana. Siksi valiokunta pitää tärkeänä, että muutoksen vaikutuksia ammattikor-
keakoulu- ja yliopistotutkinnon suorittaneiden välillä seurataan.

Nuhteettomuus

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että pysyvän oleskeluluvan ja pitkään oleskelleen kolman-
nen maan kansalaisen oleskeluluvan rikosesteitä tiukennetaan säätämällä ehdottoman vankeus-
rangaistuksen vaikutuksesta oleskeluajan laskentaan. Jatkossa ehdoton vankeusrangaistus katkai-
see oleskeluajan kertymisen. Esityksen mukaan ajan kulumisen alkaa alusta, kun rangaistus on
suoritettu kokonaan, jos ulkomaalaisen oleskelu muutoin täyttää ajan kertymisen edellytykset.
Tämä koskee hallituksen esityksen mukaan sekä pysyvää lupaa (56 §:n 6 momentti) että pitkään
oleskelleen lupaa (56 d §:n 5 momentti).

Hallintovaliokunta toteaa, että kategorinen seuraus vankeusrangaistuksesta ei ole uusi asia pysy-
vän oleskeluluvan kohdalla. Voimassa olevan ulkomaalaislain 57 §:n 3 momentin nojalla ehdot-
tomasta vankeudesta seurauksena on aina se, ettei pysyvää lupaa voida myöntää kolmeen vuo-
teen. Ehdotuksessa on siten kyse kansallisen pysyvän oleskeluluvan osalta ajan pidennyksestä ja
pitkään oleskelleen oleskeluluvan osalta uudesta sääntelystä.

Hallintovaliokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että vankeusrangaistus ei ole rinnas-
tettavissa fyysiseen poissaoloon ja että vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on edistää vangin
yhteiskuntaan sijoittumista, mikä tukee myös kotoutumista. Vangit voivat osallistua esimerkiksi
koulutukseen, työharjoitteluun ja muuhun toimintaan, joka tukee kotoutumista. Valiokunta ei
kuitenkaan pidä kohtuuttomana sitä, että ehdottomaan vankeuteen johtaneesta rikoksesta tuomit-
tu ja sittemmin vankilasta vapautunut henkilö osoittaa ennen pysyvään oleskeluun oikeuttavan
luvan saamista olevansa tosiasiaa valmis kotoutumaan Suomeen oleskelemalla koko oleskelu-
ajan nuhteettomasti. Valiokunta myös kiinnittää huomiota siihen, että pysyvään oleskeluun oi-

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

keuttavissa luvissa kyse ei ole siitä, saako henkilö jäädä Suomeen. Kyse on siitä, saako henkilö jäädä maahan pysyvästi ja tulla pysyvästi suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi. Samalla valiokunta toteaa, ettei ehdotettu seuraus ole henkilön kannalta myöskään kovin ankara. Se ei merkitse velvoitetta poistua, vaan ainoastaan velvollisuutta hakea määräaikaista lupaa.

Hallintovaliokunta tuo esiin, että esityksessä ei ole käsitelty vankeustuomion lainvoimaisuutta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoitus on, että tuomion ei tarvitse olla lainvoimainen, jotta se voi vaikuttaa pysyvän tai pitkään oleskelleen oleskeluluvan oleskelu-aikaan ehdotetulla tavalla. Valiokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevällä tavalla asian kirjaamista lakiin.

Valiokunta toteaa samalla, että Maahanmuuttoviraston päätöksen perusteena ollut rikostuomio voi kumoutua myöhemmin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asia on kuitenkin mahdollista korjata oleskelulupapäätöstä koskevassa muutoksenhaussa, hallintolain (434/2003) 50 §:n mukaisella asiavirheen korjaamisella tai uuden oleskelulupahakemuksen kautta. Valiokunta toteaa, että jos Maahanmuuttoviraston on odotettava päätöksenteossään rikostuomion lainvoimaisuutta, merkitsee se huomattavaa viivettä ja epävarmuutta oleskelulupahakemuksen käsittelyyn. Tällöin ei ole myöskään mahdollista myöntää pysyvään oleskeluun oikeuttavaa lupaa tilanteessa, jossa hakija on tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomiolla, joka ei kuitenkaan ole vielä lainvoimainen.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

56 §. Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen. Valiokunta on edellä yleisperusteluissa käsitellyt nuhteettomuutta eli ehdottoman vankeusrangaistuksen vaikutusta oleskeluajan laskentaan. Esiityksen 56 §:n 6 momentissa ehdotetaan, että jos ulkomaalainen on tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen, pysyvään oleskelulupa vaadittava oleskeluaika alkaa alusta, kun rangaistus on kokonaan suoritettu.

Kuten valiokunta edellä yleisperusteluissa toteaa, kyseisiä säännöksiä on kuitenkin syytä tarkentaa kirjaamalla lakiin yksiselitteisesti se, ettei ehdottoman vankeuden vaikutus edellytä tuomion lainvoimaisuutta. Valiokunta ehdottaa, että momenttia täydennetään voimassa olevan ulkomaalaislain 57 §:n 2 momentin mukaisesti toteamalla, että rikoksesta tuomitun rangaistuksen ei tarvitse olla lainvoimainen. Tämä vastaa esimerkiksi kyseisten lupien yleisiä esteitä koskevaa ulkomaalaislain 57 §:ää ja myös maasta karkottamista koskevan 149 §:n tulkintaa (ks. HE 28/2003 vp, s. 211). Ehdotettu säännös noudattaa näin ollen ulkomaalaislaissa yleisesti valittua ja pitkään voimassa ollutta sääntelyratkaisua rikostuomioiden vaikutuksen suhteen. Valiokunta toteaa, että lainlogiikan ja mahdollisesti myös käytännön soveltamisen kannalta olisi ongelmallista, jos tietty rikostuomio voi heti vaikuttaa henkilön tilanteeseen ja asemaan esimerkiksi karkottamisen kautta, mutta pysyvään oleskeluun oikeuttavaan oleskelu-aikaan vasta lainvoimaisuuden jälkeen. Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa, että ehdotetun 56 §:n 6 momentin loppuun lisätään säännös, jonka mukaan rikoksesta tuomitun rangaistuksen ei tarvitse olla lainvoimainen.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

56 d §. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntäminen.

Valiokunta ehdottaa edellä nuhteettomuutta koskevien yleisperustelujen sekä ehdotetun 56 §:n yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevien syiden vuoksi, että ehdotetun pitkään oleskelleen oleskelulupaa koskevan 56 d §:n 5 momentin loppuun lisätään vastaavasti kuin 56 §:n 6 momenttiin säännös siitä, että rikoksesta tuomitun rangaistuksen ei tarvitse olla lainvoimainen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 62/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 56 ja 56 a §, 57 §:n 3 momentti ja 81 a §:n 1 momentin 1 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 56 § laeissa 380/2006, 332/2016 ja 1088/2022, 56 a § laeissa 668/2013 ja 225/2024, 57 §:n 3 momentti laissa 668/2013 ja 81 a §:n 1 momentin 1 kohta laissa 216/2023, sekä

lisätään lakiin uusi 56 b – 56 g § seuraavasti:

56 §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen

Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luovallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti tässä laissa säädetyn määräajan ja täyttää laissa säädetty kotoutumisedellytykset. Pysyvä oleskelulupa myönnetään, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, ovat olemassa ja pysyvän oleskeluluvan myöntämiselle ei ole tässä laissa mainittuja esteitä. Oleskelua pidetään yhtäjaksoisena, jos ulkomaalainen on oleskellut Suomessa vähintään puolet oleskeluluvan voimassaoloajasta. Yhtäjaksoista oleskelua eivät katkaise poissaolot, jotka johtuvat tavanomaisista loma- tai muista matkoista tai työskentelystä ulkomailla olevassa työkohteessa suomalaisen työnantajan lähettämänä.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

Perhesiteen perusteella määräaikaisen oleskeluluvan saaneelle ulkomaalaiselle voidaan myöntää pysyvä oleskelulupa, vaikka perheenkokoaja ei täytä pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä.

Määräaika lasketaan maahantulopäivästä, jos ulkomaalaisella on maahan saapuessaan ollut oleskelulupa jatkuvaa maassaoleskelua varten. Jos oleskelulupaa on haettu Suomessa, määräaika lasketaan ensimmäistä jatkuvaa maassaoleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä.

Jos oleskelulupa on saatu pakolaisuuden tai toissijaisen suojelun perusteella, määräaika lasketaan maahantulopäivästä.

Jos osa tai kaikki 1 momentissa tarkoitettusta oleskelusta on tapahtunut opiskelua varten myönnetyn oleskeluluvan perusteella, edellytyksenä tämän oleskelun hyödyntämiseksi oleskeluaikaa laskettaessa on, että opiskelija on suorittanut sen korkeakoulututkinnon, jota varten oleskelulupa on myönnetty. Pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelija täyttää edellytykset, joiden perusteella hänelle voitaisiin myöntää jatkuva oleskelulupa muulla kuin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 7, 7 a tai 10 §:n perusteella.

Jos ulkomaalainen on tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen, yhtäjaksoinen luvallinen oleskeluaika katkeaa ja alkaa alusta. Aika voi alkaa alusta aikaisintaan, kun ehdoton vankeusrangaistus on kokonaan suoritettu. **Rikoksesta tuomitun rangaistuksen ei tarvitse olla lainvoimainen.**

56 a §

Pysyvän oleskeluluvan kotoutumisedellytykset

Pysyvä oleskelulupa myönnetään kuuden vuoden määräajan jälkeen, jos ulkomaalaisella on 56 f §:n 2 momentissa tarkoitettu tyydyttävä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito tai näiden sijasta vastaavan tasoisen suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen taito ja kahden vuoden työhistoria. Iältään 65-vuotiaalle tai sitä vanhemmalle ulkomaalaiselle pysyvä oleskelulupa myönnetään kuuden vuoden määräajan jälkeen riippumatta hänen suomen tai ruotsin kielen taidostaan.

Yhdestä tai useammasta 1 momentissa tarkoitettusta edellytyksestä voidaan yksittäistapauksessa poiketa, jos ulkomaalaisen sairaus, vamma tai häiriö pitkäaikaisesti estää edellytyksen täyttämisen.

Pysyvä oleskelulupa myönnetään neljän vuoden määräajan jälkeen, jos:

1) ulkomaalaisella on ollut ennen hakemuksen vireilletuloa viimeksi päättyneessä verotuksessa yhteensä vähintään 40 000 euron suuruiset tulot;

2) ulkomaalainen on suorittanut ulkomailla tutkinnon, joka on suomalaisen toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä tunnustettu antamaan kelpoisuus tai oikeus työskennellä 56 c §:n 1 momentissa tarkoitettua ylempää korkeakoulututkintoa tai jatkotutkintoa edellyttävässä tehtävässä tai jonka perusteella suomalainen yliopisto on myöntänyt opiskeluoikeuden jatko-opintoihin tai palkannut ulkomaalaisen opetus- tai tutkimustehtäviin ja hänellä on kahden vuoden työhistoria; tai

3) ulkomaalaisella on kielitestillä todennettu 56 f §:n 5 momentissa tarkoitettu erityisen hyvä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito ja kolmen vuoden työhistoria.

Ulkomaalaiselle on kertynyt tässä pykälässä tarkoitettu työhistoria, kun hän on välittömästi ennen hakemuksen vireilletuloa päätoimisesti työskennellyt tai harjoittanut elinkeinoa 1 tai 3 mo-

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

mentissa määritellyn ajanjakson Suomessa niin, että on kyseisen ajanjakson aikana yhteensä korkeintaan kolmen kuukauden ajan turvautunut työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuun työttömyysetuuteen tai toimeentulotuesta annetussa laissa tarkoitettuun toimeentulotukeen taikka ollut muutoin poissa töistä. Jos ulkomaalainen on ylittänyt alimman vanhuuseläkeiän, 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa on riittävää, että työhistoria on kertynyt välittömästi ennen vanhuuseläkkeen alkamista.

Tilapäinen poissaolo sairauden tai vanhempainvapaan vuoksi rinnastetaan 4 momentin mukaisessa laskennassa työntekoon tai elinkeinon harjoittamiseen. Työntekoon tai elinkeinonharjoittamiseen rinnastetaan myös ulkomaalaisen apurahakausi, jos ulkomaalainen työskentelee Suomessa tai myönnetyn apurahan turvin Suomessa.

Edellä 3 momentin 1 kohdassa mainittua määrää tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Määrä on vuoden 2026 tasossa. Määrää tarkistettaessa se pyöristetään lähimpään euroon. Tulojen on vastattava sen vuoden tarkistettua määrää, jota päätöksen perusteena oleva viimeisin verotus koskee.

Edellä 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tulot lasketaan siten, että tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettuun puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärään lisätään verovuonna vähennetty elinkeinotoiminnan ja maatalouden tappio, mainitun lain 33 a – 33 c §:n nojalla verovapaa osinkotulo, 33 d §:ssä tarkoitettu muu verovapaa tulo sekä 33 e–33 g §:n nojalla verovapaa ylijäämä ja muu varojenjakko. Lisäksi puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärästä vähennetään siihen sisältyvät tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettut suoritukset lukuun ottamatta verotuksessa eläkkeiksi tai pääomatuloiksi katsottavia suorituksia.

56 b §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen alaikäiselle

Alle 18-vuotiaalle ulkomaalaiselle pysyvä oleskelulupa myönnetään, jos hänen huoltajalleen on myönnetty pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, joka on edelleen voimassa ja pysyvän oleskeluluvan myöntämiselle ei ole tässä laissa tarkoitettuja esteitä. Pysyvä oleskelulupa myönnetään vastaavasti myös, jos huoltaja on Suomen kansalainen.

Jos alle 18-vuotiaalla ulkomaalaisella ei ole Suomessa huoltajaa, pysyvä oleskelulupa myönnetään neljän vuoden määräajan jälkeen. Sama koskee tilannetta, jossa alle 18-vuotiaan ulkomaalaisen huoltajalle on 47 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla myönnetty 10 luvussa tarkoitettu oleskelukortti unionin kansalaisen perheenjäsenenä ja huoltaja on säilyttänyt 161 d tai 161 e §:n perusteella oleskeluoikeutensa henkilökohtaisten perusteidensa nojalla.

Pysyvä oleskelulupa myönnetään 1 momentin perusteella riippumatta siitä, täyttääkö alle 18-vuotias itse 56 tai 56 a §:ssä tarkoitettut edellytykset. Pysyvä oleskelulupa myönnetään 2 momentin perusteella riippumatta siitä, täyttääkö alle 18-vuotias itse 56 a §:ssä tarkoitettut edellytykset.

Tätä pykälää sovelletaan pysyvää oleskelulupaa koskevaan hakemukseen, jos hakija on alaikäinen sinä päivänä, jolloin hänen hakemuksensa on tullut vireille.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

56 c §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen Suomessa suoritettun korkeakoulututkinnon perusteella

Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, jolla on 56 f §:n 1 momentissa tarkoitettu kehittyvä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito ja joka on suorittanut Suomessa:

- 1) yliopistolain (558/2009) 7 §:ssä tarkoitettun tutkinnon;
- 2) Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain (1121/2008) 6 §:ssä tarkoitettun tutkinnon;
- 3) ammattikorkeakoululain (932/2014) 11 §:ssä tarkoitettun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon;
- 4) Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) 14 §:ssä tarkoitettun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon; tai
- 5) Ahvenanmaan korkeakoulusta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2024:50) 14 §:ssä tarkoitettun ylemmän korkeakoulututkinnon.

Pysyvän oleskeluluvan myöntämiseen 1 momentissa tarkoitettulla perusteella ei sovelleta 56 ja 56 a §:ää. Edellytyksenä kuitenkin on, että ulkomaalaisella on ollut oleskelulupa voimassa tutkinnon suorittamisen aikana.

Pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että ulkomaalainen täyttää edellytykset, joiden perusteella hänelle voitaisiin myöntää jatkuva oleskelulupa muulla kuin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 7 tai 7 a §:n perusteella.

Pysyvää oleskelulupaa ei myönnetä, jos ulkomaalainen on hakemuksen perusteena olevan korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen oleskellut Suomen ulkopuolella muutoin kuin lyhytaikaisesti niin, ettei hänen oleskelupansa ole ollut silloin voimassa.

56 d §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntäminen

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa myönnetään kolmannen maan kansalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti viiden vuoden ajan, jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntämiselle ei ole tässä laissa mainittuja esteitä.

Alle kuuden kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Suomen ulkopuolella ei keskeytä yhtäjaksoista oleskelua, jos poissaolojaksot ovat yhteensä enintään kymmenen kuukautta. Oleskelua voidaan erityisistä syistä pitää yhtäjaksoisena edellä mainittuja ajanjaksoja pidemmistä poissaolojaksoista huolimatta, joita ei kuitenkaan oteta huomioon oleskeluaikaa laskettaessa. Jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan hakija on EU:n sinisen kortin haltija, alle kahdentoista kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Euroopan unionin ulkopuolella ei keskeytä yhtäjaksoista oleskelua, jos poissaolojaksot ovat yhteensä enintään kahdeksantoista kuukautta.

Viiden vuoden määräaika lasketaan ensimmäisen jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä tai maahantulopäivästä, jos kolmannen maan kansalaisella on ollut jatkuva oleskelulupa maahan tullessaan. Pakolaisen ja toissijaista suojelua saavan osalta määräaika lasketaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättöpäivästä. Sellaisen EU:n sinisen kortin haltijan osalta, joka on käyttänyt erityisosaajadirektiivin 21 artik-

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

lassa tarkoitettua pitkäaikaista liikkuvuutta, viiden vuoden yhtäjaksoista oleskelua laskettaessa otetaan huomioon myös laillinen oleskelu jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa EU:n sinisen kortin haltijana sekä lisäksi korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten myönnetyn kansallisen oleskeluluvan ja tutkijan luvan haltijana sekä kansainvälistä suojelua saavana henkilönä. Opiskelijan luvan haltijana laillisesta oleskelusta otetaan huomioon puolet. Lisäksi EU:n sinisen kortin haltijan osalta edellytetään, että hän välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä on oleskellut luvallisesti maassa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa ei myönnetä humanitaarista suojelua saavalle.

Jos ulkomaalainen on tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen, yhtäjaksoinen luvallinen oleskeluaika katkeaa ja alkaa alusta. Aika voi alkaa alusta aikaisintaan, kun ehdoton vankeusrangaistus on kokonaan suoritettu. **Rikoksesta tuomitun rangaistuksen ei tarvitse olla lainvoimainen.**

56 e §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan kielitaitoedellytys

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisella on 56 f §:n 3 momentissa tarkoitettu hyvä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito.

Alle 18-vuotiaalle ulkomaalaiselle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa myönnetään riippumatta hänen suomen tai ruotsin kielen taidostaan. Poikkeusta sovelletaan, jos hakija on alaikäinen sinä päivänä, jolloin hänen hakemuksensa on tullut vireille.

Edellä 1 momentissa säädetystä edellytyksestä voidaan yksittäistapauksessa poiketa, jos vaaditun kielitaidon puuttumiselle on poikkeuksellisen painava syy ottaen huomioon ulkomaalaisen ikä, luku- ja kirjoitustaidottomuus, alhainen koulutustaso tai muut vastaavat yksilölliset olosuhteet.

56 f §

Kielitaidon osoittaminen

Kehittyvällä suullisella ja kirjallisella suomen tai ruotsin kielen taidolla tarkoitetaan sitä, että ulkomaalainen on suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa vähintään viidentoista opintopisteen arvoiset suomen tai ruotsin kielen opinnot tai yleisen kielitutkinnon taitotasolla kaksi taikka valtionhallinnon kielitutkinnon tyydyttävällä suullisella ja kirjallisella taidolla.

Tyydyttävällä suullisella ja kirjallisella suomen tai ruotsin kielen taidolla tarkoitetaan sitä, että ulkomaalainen on suorittanut yleisen kielitutkinnon taitotasolla kolme tai valtionhallinnon kielitutkinnon tyydyttävällä suullisella ja kirjallisella taidolla.

Hyvällä suullisella ja kirjallisella suomen tai ruotsin kielen taidolla tarkoitetaan sitä, että ulkomaalainen on suorittanut yleisen kielitutkinnon taitotasolla neljä tai valtionhallinnon kielitutkinnon hyvällä suullisella ja kirjallisella taidolla.

Ulkomaalainen voi osoittaa 1, 2 tai 3 momentissa tarkoitettua kielitaidon myös suorittamalla:

- 1) perusopetuksen oppimäärän suomi tai ruotsi äidinkielenä tai toisena kielenä;
- 2) lukion oppimäärän suomi tai ruotsi äidinkielenä tai toisena kielenä;

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

3) suomen- tai ruotsinkielisen ylioppilastutkinnon, johon sisältyy hyväksytty arvosana suomen tai ruotsista äidinkielenä tai toisena kielenä;

4) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun suomen tai ruotsin kielellä suoritettun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon;

5) suomalaisessa yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettuun korkeakoulututkintoon sisältyvät julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun valtion henkilöstöltä kaksikielisessä viranomaisessa vaadittavaan kielitaitoon johtavat suomen tai ruotsin kielen opinnot tai kypsyysnäytteen suomen tai ruotsin kielellä.

Kielitestillä todennetulla erityisen hyvällä suullisella ja kirjallisella suomen tai ruotsin kielen taidolla tarkoitetaan sitä, että ulkomaalainen on suorittanut yleisen kielitutkinnon taitotasolla viisi tai valtionhallinnon kielitutkinnon erinomaisella suullisella ja kirjallisella taidolla.

Yleisen kielitutkinnon suorittamisella tietyllä taitotasolla tarkoitetaan sitä, että ulkomaalainen on suorittanut tutkinnon osakokeista vähintään kaksi kyseisellä taitotasolla niin, että suoritus osoittaa sekä suullista että kirjallista kielitaitoa. Tämä voidaan osoittaa jollain seuraavista yhdistelmistä:

- 1) kirjoittaminen ja puhuminen;
- 2) kirjoittaminen ja puheen ymmärtäminen; tai
- 3) puhuminen ja tekstin ymmärtäminen.

56 g §

Päätöksen perusteena oleva tieto tietyissä tilanteissa

Jos ulkomaalainen vetoaa pysyvää oleskelulupaa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa koskevassa hakemuksessaan tässä luvussa tarkoitettuun kielitaitoon, hänellä on oltava kyseinen kielitaito silloin, kun hakemus tulee vireille. Jos ulkomaalainen vetoaa 56 a §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun päätökseen tutkinnon tunnustamisesta, opiskeluoikeuden myöntämisestä tai yliopiston palvelukseen ottamisesta, päätöksen tai työsopimuksen on oltava tehty silloin, kun hakemus tulee vireille. Jos ulkomaalainen vetoaa 56 c §:n 1 momentissa tarkoitetun tutkinnon suorittamiseen, tutkinnon on oltava suoritettu silloin, kun hakemus tulee vireille. Edellä tarkoitetun tiedon on tällöin käytävä ilmi joko hakemukseen liitetyistä selvityksistä tai sellaisesta toisen viranomaisen tietovarannosta, jonka sisältämiin tietoihin Maahanmuuttovirastolla on pääsy. Jos tieto kuitenkin on Maahanmuuttoviraston käytettävissä sen ratkaistessa asiaa, oleskelulupaa ei evätä pelkästään sen vuoksi, että tieto puuttui hakemusta jätettäessä.

57 §

Pysyvän oleskeluluvan ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntämisen esteet

Jos ulkomaalainen on tuomittu ehdolliseen vankeuteen, pysyvä oleskelulupa voidaan myöntää, jos siitä, kun rangaistuksen koeaika on kulunut loppuun, on kulunut yli kaksi vuotta. Muissa tapauksissa pysyvä oleskelulupa voidaan myöntää, kun rikoksen tekopäivästä on hakemuksen

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

ratkaisuhetkellä kulunut yli kaksi vuotta. Jos ulkomaalainen on tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen, pysyvä oleskelulupa voidaan myöntää 56 c §:n nojalla neljän vuoden kuluttua siitä, kun ehdoton vankeusrangaistus on kokonaan suoritettu.

81 a §

Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla

Rajoittamaton työnteko-oikeus on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty:

1) pysyvä oleskelulupa, 56 d §:ssä tarkoitettu pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa tai jatkuva oleskelulupa muulla kuin työnteon perusteella;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleeseen pysyvää oleskelulupaa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa koskevaan hakemukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 18.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps

jäsen Tiina Elo vihr

jäsen Eveliina Heinäluoma sd

jäsen Petri Honkonen kesk

jäsen Juha Hänninen kok

jäsen Mari Kaunistola kok

jäsen Rami Lehtinen ps

jäsen Mira Nieminen ps

jäsen Saku Nikkanen sd

jäsen Hanna Räsänen kesk

jäsen Paula Werning sd

jäsen Joakim Vigelius ps

jäsen Juha Viitala sd

varajäsen Jari Ronkainen ps

varajäsen Henrik Vuornos kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia siten, että pysyvän oleskeluluvan edellytyksiä tiukennetaan. Pysyvän oleskeluluvan hakemiseen vaadittava maassa oleskeluaika nostettaisiin nykyisestä neljästä vuodesta kuuteen vuoteen, ja pysyvän oleskeluluvan edellytykseksi lisättäisiin suomen tai ruotsin kielen taito sekä kahden vuoden työhistoria. Lakiehdotukseen sisältyy myös joukko poikkeuksia, joiden nojalla pysyvää oleskelulupaa voisi edelleen hakea tietyissä tilanteissa neljän vuoden jälkeen tai muista vaatimuksista poiketa. Uutena tulisi myös säännös, jonka nojalla tietyt Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneet voisivat hakea pysyvää oleskelulupaa ilman erillistä vaatimusta määrätystä maassa oleskeluajasta.

Pidämme hallituksen esityksen päälinjaa kannatettavana siltä osin kuin pysyvän oleskeluluvan saamista kytketään vahvemmin Suomeen kotoutumiseen ja yhteiskuntaan osallistumiseen. Pysyvä oleskelulupa tarkoittaa, että henkilön oleskelun perusteita ei enää arvioida samalla tavoin kuin määräaikaista lupia uusittaessa. On perusteltua asettaa tällaiselle pysyvälle oleskelulle kotoutumiseen liittyviä ehtoja ja kannustaa näin maahan muuttavia sopeutumaan ja osallistumaan yhteiskuntaan. Esimerkiksi kielitaidon edellyttämistä voidaan pitää erittäin perusteltuna.

On kuitenkin huomautettava, että hallitus on tällä vaalikaudella tehnyt ulkomaalaislakiin yli kymmenen erillistä muutosta. Muutosten tuominen tipoittain on huonoa lainsäädäntötapaa, joka tekee vaikeaksi lakiehdotusten kokonaisvaikutusten arvioinnin. Tämäkin lakiesitys olisi ollut perustellumpaa käsitellä yhdessä muiden oleskelulupien myöntämisperusteisiin tehtyjen muutosten kanssa.

Työhistoriaedellytys

Esityksen mukaan pysyvän oleskeluluvan yhtenä edellytyksenä pysyvän oleskeluluvan saamiselle olisi kahden vuoden työhistoriaa. Työhistoriavaatimus katsottaisiin täyttyneeksi, kun ulkomaa-lainen on välittömästi ennen hakemuksen vireille tuloa päätoimisesti työskennellyt tai harjoittanut elinkeinoa 1 tai 3 momentissa määritellyn ajanjakson Suomessa siten, että on kyseisen ajanjakson aikana turvautunut enintään yhteensä kolmen kuukauden ajan työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen taikka ollut muutoin poissa työstä.

Työllistymisen edellyttäminen pysyvän oleskeluluvan ehtona on kannatettava lähtökohta. Hallituksen esityksessä valittu ratkaisu on kuitenkin huomattavan joustamaton. Myös hyvin kotoutunut ja työelämässä oleva henkilö voi kohdata yllättäviä tilanteita, jotka johtavat tilapäiseen työttömyyteen ja tällöin poikkeukseton kolmen kuukauden aikaraja voi muodostua yksittäisissä tapauksissa kohtuuttomaksi.

Ehdotettu sääntely johtaisi käytännössä tilanteisiin, joissa henkilöt oleskelevat Suomessa vuosikymmeniä määräaikaaisilla luvilla ja saavat pysyvän oleskeluluvan ehkä vasta eläkeiässä. Tämän mielekkäys on kyseenalaista. Määräaikaisten lupien toistuva uusiminen aiheuttaa lähinnä byrokratiaa ja hallinnollisia kustannuksia.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp
Vastalause 1

Näillä perusteilla katsomme, että työssäoloehdon soveltamiseen tulisi lisätä ennakoimattomien ja poikkeuksellisten tilanteiden varalta sellaista joustoa, joka ei kuitenkaan vaarantaisi itse sääntelyn tarkoitusta pysyvän oleskeluluvan sitomisesta kotoutumiseen. Mikäli olosuhteet ovat sellaiset, että tukiin turvautuminen ei osoita heikkoa kotoutumista tai puutteellista työmarkkinavalmiutta, ei tukiin turvautumista tai muuta työstä poissaoloa yli kolmen kuukauden ajan ole perusteltua pitää ehdottomana esteenä pysyvän oleskeluluvan saamiselle.

Ehdotamme, että lakiehdotuksen 56 a §:ää muutetaan niin, että työhistoriaedellytys voidaan katsoa täyttyneeksi, vaikka hakija olisi turvautunut työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen taikka ollut muutoin poissa työstä kahden vuoden aikana yli kolmen kuukauden ajan, jos tukiin ei kuitenkaan ole turvauduttu tai työstä oltu pois yli kuuden kuukauden ajan ja tukiin turvautuminen tai muu poissaolo työstä on johtunut poikkeuksellisista olosuhteista tai muista tilapäisistä syistä, joihin hakija ei ole kohtuudella voinut vaikuttaa.

Tällainen jouston lisääminen vastaisi paremmin todellisen elämän muuttuvia tilanteita vaarantamatta kuitenkaan työhistoriaedellytyksen tarkoitusta.

Pysyvä oleskelulupa korkeakoulututkinnon perusteella

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, jolla on vähintään kehittyvä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito ja joka on suorittanut määrätyn korkeakoulututkinnon. Korkeakoulututkinnot erotellaan pykälässä siten, että siinä tarkoitetuksi korkeakoulututkinnoiksi katsotaan yliopistossa tai maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettut alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot. Ammattikorkeakoulussa suoritetuista tutkinnoista hyväksyttäisiin kuitenkin vain ylempi ammattikorkeakoulututkinto.

Hallituksen esityksessä tämän erottelun perusteeksi esitetään, että alemmat korkeakoulututkinnot ovat yliopistoissa yleensä välietappi, jolla tähdätään ylempään tutkintoon, kun taas ammattikorkeakouluopiskelijat pääasiassa suorittavat vain alemman korkeakoulututkinnon. Vaikka on totta, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen alemmissa korkeakoulututkinnoissa on eroja, ei näin jyrkkää jaottelua voida pitää peru. Tämän vuoksi katsomme, että ehdotusta tulisi muuttaa siten, että myös ammattikorkeakouluissa suoritettut alemmat korkeakoulututkinnot sisällytetään pykälään.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 56 a §:ja 56 c § muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp
Vastalause 1

56 a §

Pysyvän oleskeluluvan kotoutumisedellytykset

Pysyvä oleskelulupa myönnetään kuuden vuoden määräajan jälkeen, jos ulkomaalaisella on 56 f §:n 2 momentissa tarkoitettu tyydyttävä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito tai näiden sijasta vastaavan tasoinen suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen taito ja kahden vuoden työhistoria. Iältään 65-vuotiaalle tai sitä vanhemmalle ulkomaalaiselle pysyvä oleskelulupa myönnetään kuuden vuoden määräajan jälkeen riippumatta hänen suomen tai ruotsin kielen taidostaan.

Yhdestä tai useammasta 1 momentissa tarkoitettusta edellytyksestä voidaan yksittäistapauksessa poiketa, jos ulkomaalaisen sairaus, vamma tai häiriö pitkäaikaisesti estää edellytyksen täyttämisen.

Pysyvä oleskelulupa myönnetään neljän vuoden määräajan jälkeen, jos:

1) ulkomaalaisella on ollut ennen hakemuksen vireilletuloa viimeksi päättyneessä verotuksessa yhteensä vähintään 40 000 euron suuruiset tulot;

2) ulkomaalainen on suorittanut ulkomailla tutkinnon, joka on suomalaisen toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä tunnustettu antamaan kelpoisuus tai oikeus työskennellä 56 c §:n 1 momentissa tarkoitettua ylempää korkeakoulututkintoa tai jatkotutkintoa edellyttävässä tehtävässä tai jonka perusteella suomalainen yliopisto on myöntänyt opiskeluoikeuden jatko-opintoihin tai palkannut ulkomaalaisen opetus- tai tutkimustehtäviin ja hänellä on kahden vuoden työhistoria; tai

3) ulkomaalaisella on kielitestillä todennettu 56 f §:n 5 momentissa tarkoitettu erityisen hyvä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito ja kolmen vuoden työhistoria.

Ulkomaalaiselle on kertynyt tässä pykälässä tarkoitettu työhistoria, kun hän on välittömästi ennen hakemuksen vireilletuloa päätoimisesti työskennellyt tai harjoittanut elinkeinoa 1 tai 3 momentissa määritellyn ajanjakson Suomessa niin, että on kyseisen ajanjakson aikana yhteensä korkeintaan kolmen kuukauden ajan turvautunut työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuun työttömyysetuuteen tai toimeentulotuesta annetussa laissa tarkoitettuun toimeentulotukeen taikka ollut muutoin poissa töistä. Jos ulkomaalainen on ylittänyt alimman vanhuuseläkeiän, 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa on riittävää, että työhistoria on kertynyt välittömästi ennen vanhuuseläkkeen alkamista.

Jos hakija on turvautunut työttömyysetuuteen tai toimentulotukeen taikka ollut muutoin pois töistä edellä 4 momentissa tarkoitetuilla tavoin yli kolmen, mutta ei kuitenkaan yli kuuden kuukauden ajan, voidaan työssäolohistoria katsoa kertyneeksi, mikäli hakija voi osoittaa, että tarkoitettuihin tukiin turvautuminen taikka muutoin töistä poissaolo on johtunut poikkeuksellisista olosuhteista tai muuten tilapäisistä syistä, joihin hän ei ole kohtuudella voinut vaikuttaa. Tilapäinen poissaolo sairauden tai vanhempainvapaan vuoksi rinnastetaan 4 momentin mukaisessa laskennassa työntekoon tai elinkeinon harjoittamiseen. Työntekoon tai elinkeinonharjoittamiseen rinnastetaan myös ulkomaalaisen apurahakausi, jos ulkomaalainen työskentelee Suomesta myönnetyn apurahan turvin Suomessa.

Edellä 3 momentin 1 kohdassa mainittua määrää tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Määrä on vuoden 2026 tasossa. Määrää tarkistettaessa se pyöristetään lähimpään euroon. Tulojen on vastattava sen vuoden tarkistettua määrää, jota päätöksen perusteena oleva viimeisin verotus koskee.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp
Vastalause 1

Edellä 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tulot lasketaan siten, että tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettuun puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärään lisätään verovuonna vähennetty elinkeinotoiminnan ja maatalouden tappio, mainitun lain 33 a – 33 c §:n nojalla verovapaa osinkotulo, 33 d §:ssä tarkoitettu muu verovapaa tulo sekä 33 e–33 g §:n nojalla verovapaa ylijäämä ja muu varojenjakko. Lisäksi puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärästä vähennetään siihen sisältyvät tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettut suoritukset lukuun ottamatta verotuksessa eläkkeiksi tai pääomatuloiksi katsottavia suorituksia.

56 c §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen Suomessa suoritettun korkeakoulututkinnon perusteella

Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, jolla on 56 f §:n 1 momentissa tarkoitettu kehittyvä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito ja joka on suorittanut Suomessa:

- 1) yliopistolain (558/2009) 7 §:ssä tarkoitettun tutkinnon;
- 2) Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain (1121/2008) 6 §:ssä tarkoitettun tutkinnon;
- 3) ammattikorkeakoululain (932/2014) 11 §:ssä tarkoitettun ~~ylemmän~~ ammattikorkeakoulututkinnon;
- 4) Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) 14 §:ssä tarkoitettun ~~ylemmän~~ ammattikorkeakoulututkinnon; tai
- 5) Ahvenanmaan korkeakoulusta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2024:50) 14 §:ssä tarkoitettun ~~ylemmän~~ korkeakoulututkinnon.

Pysyvän oleskeluluvan myöntämiseen 1 momentissa tarkoitettulla perusteella ei sovelleta 56 ja 56 a §:ää. Edellytyksenä kuitenkin on, että ulkomaalaisella on ollut oleskelulupa voimassa tutkinnon suorittamisen aikana.

Pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että ulkomaalainen täyttää edellytykset, joiden perusteella hänelle voitaisiin myöntää jatkuva oleskelulupa muulla kuin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 7 tai 7 a §:n perusteella.

Pysyvää oleskelulupaa ei myönnetä, jos ulkomaalainen on hakemuksen perusteena olevan korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen oleskellut Suomen ulkopuolella muutoin kuin lyhytaikaisesti niin, ettei hänen oleskelulupansa ole ollut silloin voimassa.

Helsingissä 18.11.2025

Eveliina Heinäluoma sd
Saku Nikkanen sd
Juha Viitala sd
Paula Werning sd

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Keskusta haluaisi uudistaa suomalaista maahanmuuttopolitiikkaa osaamiseen ja työhön perustavaksi. Se olisi hallitumpaa ja suomalaisen yhteiskunnan kulloisiinkin tarpeisiin paremmin vastaavaa. Nykymuotoisesta työpaikkaan perustuvasta oleskeluluvasta olisi perustellumpaa siirtyä osaamisperusteiseen pisteytysmalliin, jossa huomioitaisiin esimerkiksi maahanmuuttajien koulutustaso, kielitaito, työkokemus, työtarjous ja puolison osaaminen. Malli pohjautuisi hyviä tuloksia tuottaneeseen Kanadan esimerkkiin, joka mukautettaisiin Suomen tarpeisiin.

Keskustan valiokuntaryhmä jakaa hallituksen näkemyksen siitä, että Suomen maahanmuuttopolitiikan on oltava aiempaa velvoittavampaa. Lähtökohtaisesti ahkeruudesta, kouluttautumisesta, itsensä ja perheensä elättämisestä työtä tekemällä ja halusta kotoutua pitää palkita. Uudistukset pitäisi tehdä niin, että Suomi pärjäisi kovassa kansainvälisessä kilpailussa osaavasta työvoimasta.

Myös meneillään olevan korkean työttömyyden aikakautena on hyvä pitää mielessä, että suomalaisten työikäisten määrä vähenee vuosi vuodelta. Jo nyt monilla aloilla on työvoimapulaa eri alojen osaajista, myös alueellisesti katsottuna. Väestön ikääntyessä eläkemenot ja sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannukset kasvavat jatkuvasti. Eräät asiantuntijat ovat hiljattain esittäneet suomalaisten eläkeiän nostamista jopa yli 70 vuoteen, jotta julkisen talouden näköpiirissä olevat menot tulisivat katetuiksi. Haluttiin tai ei, niin työperäinen maahanmuutto on osittainen ratkaisu näköpiirissä oleviin edellä mainitun kaltaisiin haasteisiin.

Puheena olevassa hallituksen esityksessä hyvänä voidaan pitää sitä, että Suomessa suoritettun alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon taikka jatkotutkinnon perusteella voidaan jatkossa myöntää pysyvä oleskelulupa ilman pitkää oleskeluaikaa. Tämä edistäisi Suomen niin sanottua pitovoimaa sekä kannustaisi kansainvälisiä opiskelijoita jäämään valmistumisen jälkeen Suomeen töitä tekemään. Esityksessä myönteisenä voidaan pitää myös sitä, että kehittyvä kielitaito voidaan osoittaa esimerkiksi 15 opintopisteen suomen tai ruotsin kielen opinnoilla suomalaisissa korkeakouluissa. Se on selkeä ja kannustava ratkaisu tukemaan kotoutumista ja motivoi opiskelijoita panostamaan kieliopintoihin.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että pysyvä oleskelulupa kannustaisi valmistuneita hakeutumaan työmarkkinoille, vaikka työllistyminen olisi hidasta. Tämän perustelun pitäisi soveltaa yhtä lailla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneisiin, joiden koulutus on nimenomaan suunniteltu työelämään kiinnittymistä varten. Esityksessä myös todetaan yliopistotutkinnon suorittaneiden työllistyvän heikommin kuin ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet. Silti pysyvän oleskeluluvan mahdollisuus rajataan vain yliopistotutkintoihin.

Edellä mainitun pohjalta pidämme outona, että Suomessa suoritettujen tutkintojen luetteloon ei ole sisällytetty ammattikorkeakoulututkintoa eikä ammatillista tutkintoa. Pidämme sitä koulutuspoliittisesti ja työmarkkinoiden näkökulmasta epä johdonmukaisena ja syrjivänä.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp
Vastalause 2

Keskustan valiokuntaryhmä tähdentää elinkeinoelämää edustavien lausunnonantajien tavoin, että ammattikorkeakoulututkinto on Suomessa korkeakoulututkinto, joka on vahvasti työelämälähtöinen ja sisältää laajoja työharjoittelujaksoja. Kyseisen tutkinnon suorittaneet siirtyvät pääsääntöisesti suoraan työmarkkinoille. Usein vielä aloille, joilla Suomessa on jo merkittävä työvoimapula.

Ammattikorkeakoulututkinnoissa esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla sairaanhoitajat, fysioterapeutit ja bioanalytikot työllistyvät nopeasti valmistumisen jälkeen. Tekniikan aloilla insinöörit sijoittuvat teollisuuden, rakennusalan ja energia-alan tehtäviin. Kaupan ja liiketalouden alalla tradenomit työllistyvät taloushallinnon, markkinoinnin ja myynnin tehtäviin. ICT-alalla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita ovat esimerkiksi ohjelmistokehittäjät, tietojärjestelmäasiantuntijat ja kyberturvallisuuden osaajat, jotka ovat erittäin kysyttyjä. Näillä aloilla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistymisaste on korkea, ja monet jäävät Suomeen töihin tai jatkavat opintojaan korkeakouluissa.

Mielestämme hallituksen olisi pitänyt huomioida ammatillisen tutkinnon osalta, että erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ja rakennusalan tehtäviin työllistytään ammatillisen koulutuksen kautta. Esimerkiksi lähihoitajat, lastenhoitajat ja hoiva-avustajat ovat keskeisiä työntekijöitä vanhushuolteen, kotihoidossa ja päiväkodeissa.

Ylipäättään mikäli tutkinto on suoritettu suomen tai ruotsin kielellä, hakija on osoittanut kielitaitonsa ja sitoutumisensa suomalaiseen yhteiskuntaan, olisi näissä tapauksissa pysyvän oleskeluluvan myöntäminen tutkinnon perusteella perusteltua. Se tukisi työvoiman saatavuutta laajalti aloilla, joilla osaajapula on vaikeutumassa huomattavasti lähivuosina.

Lisäksi pidämme tärkeänä, että lomautusjaksot huomioidaan oleskeluaikaa ja työhistoriaa laskettaessa pysyvän oleskeluluvan edellytyksiä arvioitaessa. Lomautus ei tarkoita irtautumista työmarkkinoilta. Se ei ole työntekijän valinta, vaan työnantajan päätöksellä tehty väliaikainen toimenpide, jonka aikana työsuhde pysyy voimassa. Lomautusjaksojen jättäminen laskennan ulkopuolelle voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin, joissa aktiivisesti työelämässä mukana ollut henkilö ei täytä nyt uudistettavan oleskeluluvan ehtoja. Tämä heikentää luottamusta suomalaiseen järjestelmään ja voi estää osaajien jäämistä Suomeen. Epävarmuus oleskeluluvasta heikentäisi Suomen houkuttelevuutta kansainvälisille osaajille.

Haasteena sääntelyn kiristyessä on kielikoulutuksen ja -testien saatavuus. Suomeen tulo voi kaataa kielikoulutusruuhkiin ja vaikeuteen suorittaa kielitestejä, koska virastoista on leikattu henkilöstöresurssit minimiin. Myös Maahanmuuttovirasto näkee tärkeänä painottaa sitä, että lakiehdotuksella on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia virastolle. Henkilöstöresurssiin tarvitaan lisäyksiä, jotta käsittelyajat pysyvien oleskelulupien osalta eivät pitenisi uusien kotoutumisedellytysten arvioinnin myötä.

Edellä olevan perusteella katsomme, että myös ammattikorkeakoulututkinto ja ammatillinen tutkinto sisällytetään lain 56 c §:n soveltamisalaan, ja että 56 a §:ssä myös lomautusjaksot ja osaväliaikainen työ otetaan huomioon oleskeluaikaa ja työhistoriaa laskettaessa pysyvän oleskeluluvan edellytyksiä arvioitaessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp
Vastalause 2

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotame,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 56 §:n 5 momentti, 56 a §:n 3 momentin 2 kohta ja 5 momentti sekä 56 c §:n otsikko ja 1 momentti muutettuina seuraavasti:

56 §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen

Jos osa tai kaikki 1 momentissa tarkoitettusta oleskelusta on tapahtunut opiskelua varten myönnetyn oleskeluluvan perusteella, edellytyksenä tämän oleskelun hyödyntämiseksi oleskeluaikaa laskettaessa on, että opiskelija on suorittanut sen korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ammatillisen tutkinnon, jota varten oleskelulupa on myönnetty. Pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelija täyttää edellytykset, joiden perusteella hänelle voitaisiin myöntää jatkuva oleskelulupa muulla kuin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 7, 7 a tai 10 §:n perusteella

56 a §

Pysyvän oleskeluluvan kotoutumisedellytykset

Pysyvä oleskelulupa myönnetään neljän vuoden määräajan jälkeen, jos:

2) ulkomaalainen on suorittanut ulkomailla tutkinnon, joka on suomalaisen toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä tunnustettu antamaan kelpoisuus tai oikeus työskennellä 56 c §:n 1 momentissa tarkoitettua ylempää korkeakoulututkintoa tai jatkotutkintoa taikka ammattikorkeakoulututkintoa tai ammatillista tutkintoa edellyttävässä tehtävässä, tai jonka perusteella suomalainen yliopisto on myöntänyt opiskeluoikeuden jatko-opintoihin tai palkannut ulkomaalaisen opetus- tai tutkimustehtäviin ja hänellä on kahden vuoden työhistoria; tai

Tilapäinen poissaolo lomautuksen, sairauden tai vanhempainvapaan vuoksi sekä osa-aikainen työ rinnastetaan 4 momentin mukaisessa laskennassa työntekoon tai elinkeinon harjoittamiseen. Työntekoon tai elinkeinonharjoittamiseen rinnastetaan myös ulkomaalaisen apurahakausi, jos ulkomaalainen työskentelee Suomesta myönnetyn apurahan turvin Suomessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp
Vastalause

56 c §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen Suomessa suoritetun ~~korkeakoulututkinnon~~ tutkinnon perusteella

Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, jolla on 56 f §:n 1 momentissa tarkoitettu kehittyvä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito ja joka on suorittanut Suomessa:

- 1) yliopistolain (558/2009) 7 §:ssä tarkoitetun tutkinnon;
 - 2) Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain (1121/2008) 6 §:ssä tarkoitetun tutkinnon;
 - 3) ammattikorkeakoululain (932/2014) 11 §:ssä tarkoitetun ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon;
 - 4) Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) 14 §:ssä tarkoitetun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon; ~~tai~~
 - 5) Ahvenanmaan korkeakoulusta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2024:50) 14 §:ssä tarkoitetun ylemmän korkeakoulututkinnon; tai
 - 6) ammatillisesta koulutuksessa annetun lain (531/2017) 5 §:ssä tarkoitetun perustutkinnon.
-

Helsingissä 18.11.2025

Hanna Räsänen kesk
Petri Honkonen kesk

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

Vastalause 3

Vastalause 3

Perustelut

Esityksellä kiristettäisiin pysyvän oleskeluluvan myöntämisedellytyksiä pidentämällä vaadittavaa oleskeluaikaa lähtökohtaisesti neljästä kuuteen vuoteen sekä edellyttämällä tyydyttävää suomen tai ruotsin kielen taitoa ja kahden vuoden työhistoriaa, joka on kerrytetty niin, että työttömyysturvaan tai toimeentulotukeen olisi turvautunut korkeintaan kolmen kuukauden ajan. Esitys sisältäisi eräitä poikkeuksia eläkeikäisille, ja lisäksi edellytyksistä voitaisiin yksittäistapauksessa poiketa, jos ulkomaalaisen sairaus, vamma tai häiriö pitkäaikaisesti estää edellytyksen täyttämisen. Pysyvän oleskeluluvan voisi saada nykyisin mukaisen neljän vuoden oleskelun jälkeen täyttämällä yhden kolmesta vaihtoehtoisesta lisäedellytyksestä, joita olisivat 40 000 euron vuositulo, Suomessa tunnustettu ulkomainen ylempi korkeakoulututkinto tai jatkotutkinto yhdessä kahden vuoden työhistorian kanssa sekä erityisen hyvä suomen tai ruotsin kielen taito yhdessä kolmen vuoden työhistorian kanssa. Lisäksi pysyvän oleskeluluvan voisi saada suorittamalla Suomessa ylemmän korkeakoulututkinnon, jatkotutkinnon tai yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon.

Orpon hallitus on tiukentanut ulkomaalaislakia lukuisilla erillisillä muutoksilla. Useat peräkkäiset esitykset ovat sisältäneet mittavan määrän erillisiä kiristyksiä, joilla on vaikeutettu ennen kaikkea kansainvälistä suojelua hakevien ja saavien asemaa, mutta jotka ovat tehneet myös muilla perusteilla Suomeen pyrkivien tai muuttaneiden elämästä ja Suomeen asettumisesta yhä haastavampaa. Yhteinen nimittäjä esityksille näyttää olevan Suomen muuttaminen vähemmän houkuttelevaksi maaksi ja viesti siitä, ettei maahanmuuttajia kaivata Suomeen. Hallitus on vaikeuttanut myös kansalaisuuden saamista jo kahdella erillisellä esityksellä ja valmistelee kolmatta kansalaisuuslain tiukennusta. Nyt esitetyt muutokset, samoin kuin aiemmat oleskelulupiin ja kansalaisuuden edellytyksiin tehdyt muutokset, pyrkivät myös vahvasti lisäämään Suomen maahanmuuttopolitiikan sosioekonomista valikoivuutta. Toimeentuloon, sosiaalietuksien käyttöön ja koulutukseen liittyvät edellytykset lisäävät kaikki maahanmuuttajien erottelua nimenomaan sosioekonomisen aseman perusteella.

Lukuisat erilliset kiristykset muodostavat vaikeasti hallittavan kokonaisuuden ja tekevät jo ennestään monimutkaisesta ja vaikeaselkoisesta ulkomaalaislaista yhä sekavamman ja vaikeammin sovellettavan. Eri hankkeiden yhteisvaikutuksia ei ole asianmukaisesti arvioitu perus- ja ihmisoi-keusnäkökulmasta, eikä tällaista arviota sisälly myöskään nyt lausuttavana olevaan esitykseen.

Esityksen julkilausuttuna tavoitteena on kannustaa kotoutumiseen ja antaa näkymä tulevaisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Esitetyt muutokset ovat kuitenkin omiaan vain vaikeuttamaan kotoutumista ja tulevaisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Esitys ja hallituksen politiikka laajemmin pelkästään lisää hakijaan kohdistuvia vaatimuksia ja sysää vastuuta kotoutumisesta yksinomaan yksilön vastuulle, samaan aikaan kun kotoutumispalveluista on leikattu ja leikataan. Hakijoiden erityistarpeita ja tosiasiallisia mahdollisuuksia täyttää vaaditut edellytykset ei käytännössä huomioida. Esitettyjen muutosten seurauksena osa ihmisistä ei Suomeen kiinnittymisestään huolimatta tulisi koskaan saamaan pysyvää oleskelulupaa vaan joutuisi elämään jopa vuosikymmeniä epävarmuudessa jatkolupa kerrallaan. Tämä koskee erityisesti yhteiskunnassa

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp

Vastalause 3

haavoittuvammassa asemassa olevia muutosten suosiessa hyvätulaisia ja korkeasti koulutettuja. Pysyvän oleskeluluvan saamisen vaikeuttamisen sijaan kotoutumista edistäisi se, että maahan muuttanut henkilö voisi ennakoida ja rakentaa pysyvää elämäänsä Suomessa jo mahdollisimman varhain.

Niiden maahanmuuttajien kohdalla, joilla on todellinen valinnanmahdollisuus, hallituksen politiikka taas muuttaa Suomea vähemmän houkuttelevaksi maaksi. Myös elinkeinoelämän näkökulmasta lukuisat ulkomaalaislain kiristykset vaikeuttavat kansainvälistä rekrytointia ulkomailta Suomeen.

Esitetyistä edellytyksistä työhistoriaa koskevan kotoutumisedellytyksen täyttyminen voi olla haastavaa esimerkiksi kansainvälistä suojelua saaville sekä ihmiskaupan uhreille. Esityksessä ei huomioida haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden erityistilannetta ja henkilön taustan vaikutuksia mahdollisuuksiin työllistyä. Esitys ei myöskään huomioi taustan perusteella tapahtuvan syrjinnän yleisyyttä työhaussa. Ongelmallista on myös se, ettei lomautuksia lasketa työhistoriaan.

Edellytyksen täyttyminen voi estyä myös työperusteisella oleskeluluvalla oleskelevan kohdalla hänestä riippumattomista syistä esimerkiksi lomautuksen tai irtisanomisen vuoksi. Työntekijän tulee myös voida irtisanoutua työsuhteesta, johon liittyy hyväksikäyttöä, syrjintää tai muita työntekijän oikeuksien loukkauksia ilman, että häntä rangaistaan tästä työhistoriaedellytyksen uudelleen alkamisella. Ehdotukset vahvistavat asetelmaa, jossa ulkomaalainen työntekijä joutuu turvautumaan mihin tahansa työhön millä tahansa ehdoilla. Ehdotus on siten omiaan lisäämään hyväksikäytön riskiä.

Poikkeusmahdollisuudeksi ehdotettava 40 000 euron vuosituloraja taas on kohtuuton merkittävä osalle maahanmuuttajista. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, "ulkomaalaistaustaiset työskentelevät suomalaistaustaisia useammin muun muassa palvelu- ja myyntityöntekijöinä sekä luokassa muut työntekijät (esimerkiksi siivoojat, avustavat keittiö- ja ruokatyöntekijät sekä teollisuuden ja rakentamisen avustavat työntekijät)." Vaadittujen tulojen saavuttaminen näillä aloilla on epätodennäköistä tai vaatisi vähintäänkin sellaista työtuntimäärää, joka ei juuri jättäisi mahdollisuuksia esimerkiksi työn ohessa tapahtuvaan kielen opiskeluun.

Vaikka eläkeiän ylittäneitä ei koskisi kielitaitoedellytys ja riittävää olisi kahden vuoden työhistoria välittömästi ennen eläkkeen alkamista, tekee esitys joidenkin eläkeläisten pysyvän oleskeluluvan saamisesta mahdotonta, mikäli riittävää työhistoriaa ei ole. Tällöin esimerkiksi toissijaisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneen henkilön on mahdollisesti lopun ikäänsä haettava jatkoa oleskeluluvalleen vuoden välein.

Vaatimus, jonka mukaan henkilö ei kahden työssäolovuoden aikana olisi turvautunut yli kolmea kuukautta työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen on kohtuuton. Esimerkiksi alkuperään ja kielitaitoon perustuva rekrytointisyrjintä on yleistä, ja työttömäksi joutuneelle maahanmuuttajalle nopea työllistyminen voi olla erityisen haastavaa. On kohtuutonta, että samaan aikaan kun suomalainen yhteiskunta hyötyy pienipalkkaisten maahanmuuttajien työpanoksesta, voisi pysyvän oleskeluluvan saamisen estää vähäinenskin turvautuminen sosiaaliturvaan jopa silloin, kun henkilö käy töissä. Toimeentulotukeen turvautuminen voi olla kerrallaan lyhytaikaista ja yksittäiset tu-

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp
Vastalause 3

kisummat hyvinkin pieniä, mutta esityksen mukaan jo turvautuminen työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen yli kolmena kuukautena kahden vuoden aikana estäisi pysyvän oleskeluluvan saamisen. Myös hakijan puolison toimeentulotuki voisi estää työhistoriaedellytyksen täyttymisen, sillä toimeentulotuki katsotaan perhekohtaiseksi etuudeksi. Ehdotettu säännös on omiaan johtamaan myös tilanteisiin, jossa toimeentulotukeen ei uskalletaisi turvautua, vaikka siihen olisi todellinen tarve esimerkiksi perheenjäsenen sairastumisen vuoksi.

Myös kielitaitoedellytyksen täyttyminen voi olla vaikeaa yksilön olosuhteisiin ja taustaan liittyvistä syistä. Esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavien ja ihmiskaupan uhrien joukossa on erittäin haavoittuvassa asemassa olevia luku- ja kirjoitustaidottomia henkilöitä, joille edellytyksen täyttäminen voi olla käytännössä mahdotonta. Toisaalta työn perusteella maahan muuttaneilla ei ole riittäviä mahdollisuuksia osallistua kielikoulutukseen, eivätkä he kuulu kotoutumispalveluiden piiriin, johon kieliopetus sisältyy. Laadukasta kielikoulutusta ei ylipäänsä ole riittävästi tarjolla. Myöskään kielitestejä, joilla kielitaito osoitetaan, ei järjestetä riittävästi, vaan niihin pääsy on ruuhkautunut.

Vaikka kielitaitovaatimuksesta mahdollistetaan poikkeaminen sairauden, vamman tai häiriön pitkäaikaisesti estäessä edellytyksen täyttämisen, nousee kynnys poikkeamiselle todennäköisesti korkeaksi samoin kuin kansalaisuuslain soveltamisen yhteydessä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun havaintojen mukaan kansalaisuuslain kielitaitoedellytyksestä poikkeamisen soveltamiskynnys on erittäin korkea ja tiedossa on tilanteita, joissa esimerkiksi vammaisten henkilöiden kohdalla kielitaitovaatimuksesta ei ole poikettu, vaikka he eivät tosiasiallisesti voi kieltä oppia.

Ehdotuksen mukaan Suomessa ylemmän korkeakoulututkinnon, jatkotutkinnon tai yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon suorittanut saisi pysyvän oleskeluluvan ilman oleskeluaikaedellytystä. Alemman ammattikorkeakoulututkinnon rajaamiselle säännöksen ulkopuolelle ei ole esitetty kestäviä perusteluja. Esimerkiksi ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet sairaanhoitajat, varhaiskasvatuksen sosionomit ja insinöörit työllistyvät Suomeen erittäin hyvin ja erityisesti aloille, joilla on työvoimapulaa. Ammattikorkeakoulututkinnon lisäksi tulisi huomioida myös ammatillisen koulutuksen tutkinnot. Suomessa on työvoimapulaa erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoalan tehtävissä, joihin työllistytään usein ammatillisen tutkinnon myötä.

Esityksen mukaan pysyvän oleskeluluvan myöntäminen lapselle sidottaisiin huoltajan oleskelulupaun, eli lapsi voisi pääsääntöisesti saada pysyvän oleskeluluvan vain, jos huoltajalle on myönnetty sellainen. Ehdotus on ongelmallinen lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisen lapsen edun ensisijaisuuden kannalta. Lapsen oikeuksien komitea antoi Suomelle vuonna 2023 suosituksen tehostaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapsen edun oikeusperiaate otetaan ensisijaisesti huomioon kaikissa maahanmuuttoa koskevilla päätöksissä. Vastikään täysi-ikäistyneiden kohdalla taas työhistoriavaatimus on vaikeasti täytettävissä.

Käsittelyssä olevalla esityksellä ja hallituksen aiemmin toteuttamilla tiukennuksilla vaikeutetaan erityisesti pakolaisten sopeutumista yhteiskuntaan. Kansainvälistä suojelua saaneet ovat myös lähtökohtaisesti ihmisiä, joiden kohdalla maahanmuutto on pysyväisluonteista, koska kotimaahan paluu on usein lähtökohtaisesti ja pysyväisluonteisesti poissuljettu vaihtoehto. Ei ole myös

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2025 vp
Vastalause 3

kään yhteiskunnan edun mukaista vaikeuttaa heidän kotoutumistaan. Myös pakolaisten oikeus-
asemaa koskeva yleissopimus velvoittaa helpottamaan pakolaisten sopeutumista yhteiskuntaan.

Kokonaisuudessaan esitetyille muutoksille ei ole esitetty mitään todellista yhteiskunnallista tar-
vetta tai perusteita, ja esityksen haittavaikutukset on pitkälti sivuutettu.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 18.11.2025

Tiina Elo vihr